

Hatály: 2013.IV.1. -

35/2002. (VII. 19.) AB határozat¹

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezések alkotmányellenessége utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján - *dr. Erdei Árpád* és *dr. Harmathy Attila* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Kiss László* és *dr. Kukorelli István* alkotmánybírók különvéleményével - meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény 82. § (5) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt 2002. december 31-i hatállyal megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény 85. § (4) bekezdés első mondatában az a rendelkezés, amely biztosítja a kamerával vagy más módon rögzített felvételeknek az azonos vagy hasonló sportrendezvényt rendezők általi igényelhetőségét, alkotmányellenes, ezért erre, valamint a szövegösszefüggésekre tekintettel a 2000. évi CXLV. törvény 85. § (4) bekezdés egészét 2002. december 31-i hatállyal megsemmisíti.

3. Az Alkotmánybíróság a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény 82. § (4), (6) bekezdése, a 84. § (2) bekezdése, a 85. § (2), (3), (5), (6) bekezdése, valamint a (7) bekezdés *f*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény 82. § (1), (2), (3) bekezdése, a 83. §, a 84. § (1), (3), (4) bekezdése, a 85. § (1) bekezdése, a (7) bekezdés tekintetében az *f*) pont kivételével, valamint a (8)-(10) bekezdés, továbbá a sportrendezvények biztonságáról szóló 33/2001. (III. 5.) Korm. rendelet 7., 11. és 14. §-a alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az indítványozó a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Stv.) 82-85. §-a, valamint a sportrendezvények biztonságáról szóló 33/2001. (III. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 7., 11. és 14. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az Stv.-nek és a Korm. r.-nek a sporthuliganizmus visszaszorítására irányuló, támadott rendelkezései ellentétesek a jogbiztonságra, a személyes adatok védelmére, továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó alkotmányi

---

¹ Alkotmánybírósági ügyszám: 313/B/2001. Az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítik. E rendelkezés nem érinti az ezen határozatok által kifejtett joghatásokat. Lásd: Alaptörvény 5.

előírásokkal.

Az Alkotmánybíróság felkérésére kifejtette álláspontját az indítványról az ifjúsági és sportminiszter, a külügyminiszter pedig az „Európai Egyezmény a sporteseményeken, különösen a labdarúgó-mérkőzésen megnyilvánuló nézői erőszakról és nem megfelelő viselkedésről” hazai jogban való alkalmazhatóságáról nyilatkozott.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Mivel az indítvány valamennyi sérelmezett előírás tekintetében nem tett eleget ennek a követelménynek, ezért az Alkotmánybíróság jogvesztő határidő megállapításával, végzéssel hívta fel az indítványozót a szabályszerű kérelem előterjesztésére.

Az indítványozó a megadott határidőn belül eleget tett az Alkotmánybíróság felhívásának. Új indítványában az alkotmányellenesség utólagos vizsgálatára irányuló kérelmét kizárólag az Stv. 82. § (4), (5) és (6) bekezdése, a 84. § (2) bekezdése, valamint a 85. § (2), (3), (5) és (6) bekezdése vonatkozásában tartotta fenn, ezt meghaladóan pedig az indítványt visszavonta.

Az Stv. 82. § (4) bekezdését azért támadta az indítványozó, mivel szerinte a jogbiztonságot és a mozgásszabadság alkotmányos jogát is sértő az az előírás, amelynek alapján a futballrendelkezés miatt két évig más sportrendezvényről is távol tartható a néző, öt évig pedig kitiltható valamely sportlétesítményből, s így egy ottani „misén, kiállításán, vásáron, politikai gyűlésen” sem vehetne részt.

Az Stv. 82. § (5) bekezdését a fair eljárás alkotmányos elvének megsértése miatt kifogásolta az indítványozó. Sérelmezte, hogy a fogyasztóvédelem „és” a Sport Állandó Választott Bíróság mint jogorvoslati fórum igénybevételének lehetősége együttes feltételként szerepel az említett törvényi előírásban.

Az Stv. 82. § (6) bekezdésében az indítvány az „aránytalanul veszélyeztette volna” (a sportrendezvény biztonságát a nézői cselekmény) megfogalmazást a normavilágosság követelményébe ütköző szabályozásnak vélte.

Az Stv. 84. § (2) bekezdése vonatkozásában az indítványozó azt kifogásolta, hogy ez a szabályozás a szervező kötelességévé teszi „a be nem léptethető néző belépése megakadályozását”, s a jogbiztonság elvével ellentétesnek vélte, hogy az Stv. nem írja elő „a magyarul nem értő nézők korrekt, előzetes tájékoztatását”.

Az Stv. 85. § (2)-(3), (5)-(6) bekezdését illetően az indítványozó az információs önrendelkezési jog megsértésére hivatkozott. Sérelmezte, hogy totális a mérkőzések alatti megfigyelés, s hogy bűncselekmény és szabálysértés hiányában is 30 napig tárolják a megfigyelt adatait. Azt is kifogásolta, hogy „adat nem egyezés” miatt a nézőt be sem engedik a sportrendezvényre.

Az indítványozó ezt a beadványát kiegészítette, s kérelmét az Stv. 85. § (4) bekezdése és a (7) bekezdés *f*) pontja alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére is kiterjesztette. Az Stv. 85. § (4) bekezdésének azt a szövegrészét kifogásolta az indítványozó, amely szerint ez a szabályozás az adatvédelem alkotmányos garanciáinak érvényesítése nélkül lehetővé teszi a jogsértést el nem követő néző adatainak áramlását a sportrendezvények szervezői között. Az Stv. 85. § (7) bekezdés *f*) pontjában pedig azt sérelmezte az indítványozó, hogy ez az előírás a sportrendezvény látogatásától eltiltott néző személyleírása rögzítéséről is rendelkezik.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi előírásokra alapozta:

1. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése a Magyar Köztársaságot független, demokratikus

jogállamként határozza meg.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése - az alapvető jogok körében - így rendelkezik: „A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

Az Alkotmány 58. § (1) bekezdése a következőket állapítja meg: „Mindenkít, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén - törvényben meghatározott esetek kivételével - megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.”

Az Alkotmány 59. § (1) bekezdése előírja: „A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

Az Alkotmány 70/D. §-a így rendelkezik:

„(1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint „a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja”.

2. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja meghatározza a személyes adat fogalmát.

E rendelkezés szerint személyes adat „a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható”.

Az Avtv. 3. § (1)-(2) bekezdése a személyes, illetve a különleges adat kezelésére vonatkozóan így rendelkezik:

„(1) Személyes adat akkor kezelhető, ha

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

(2) Különleges adat akkor kezelhető, ha

a) az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy

b) a 2. § 2. a) pontjában foglalt adatok esetében, az nemzetközi egyezményen alapul, vagy Alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli,

c) egyéb esetekben azt törvény elrendeli.”

E törvény 2. § 4. a) pontja kimondja: adatkezelés „az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) és törlése. Adatkezelésnek számít az adatok megváltoztatása és további felhasználásuk megakadályozása is”.

Az Avtv. 5. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak”.

Az Avtv. 12. § (1) bekezdése az érintettek jogaira és ezek érvényesítésére vonatkozó

szabályozást tartalmaz: „Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről (székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat. Az adattovábbításra vonatkozó nyilvántartás - és ennek alapján a tájékoztatási kötelezettség - időtartamát az adatkezelést szabályozó jogszabály korlátozhatja. A korlátozás időtartama személyes adatok esetében öt évnél, különleges adatok esetében pedig húsz évnél rövidebb nem lehet.”

3. Az Stv.-nek az indítványban támadott rendelkezései a következők:

„82. § (1) A szervező a sportlétesítmény területén jól látható hirdetményben közzétett általános szerződési feltételekben köteles meghatározni a sportrendezvény megtekintésének feltételeit. Az általános szerződési feltételeket összefoglalva a belépőjegyben, bérletben is fel kell tüntetni.

(2) Ha a sportrendezvény elmarad, a belépőjegy ellenértékét három munkanapon belül vissza kell téríteni. Ha a sportrendezvény félbeszakad, a megismételt sportrendezvényre a belépőjegy érvényes.

(3) A szervező az általa szervezett sportrendezvény esetén jogosult a sportrendezvényről eltávolított személlyel szemben a belépőjegy-eladást megtagadni, illetve megakadályozni, hogy a sportrendezvényen részt vehessen (a továbbiakban együtt: sportrendezvény látogatásától eltiltás). A sportrendezvény látogatásától eltiltás lehetőségét az (1) bekezdésben megjelölt általános szerződési feltételekben fel kell tüntetni.

(4) A sportrendezvény látogatásától eltiltás időtartama, ha az a szervező által szervezett minden sportrendezvényre vonatkozik, a két évet, ha csak meghatározott sportlétesítményre érvényes, az öt évet nem haladhatja meg.

(5) A szervezőnek a sportrendezvény látogatásától eltiltásra vonatkozó döntése ellen a területileg illetékes fogyasztóvédelmi hatóságokhoz és a Sport Állandó Választott Bírósághoz lehet fordulni.

(6) A sportrendezvény látogatásától eltiltható az a személy is, akit a 84. § (2) bekezdésének c) pontja alapján el kellett volna távolítani, de erre azért nem került sor, mert a sportrendezvény helyszínén való szervezői beavatkozás következtében olyan nézői cselekmény volt várható, amely a sportrendezvény biztonságát aránytalanul veszélyeztette volna.

83. § (1) A szervező a sportrendezvény lebonyolítására, valamint a helyszínen a rend fenntartására és a szervezési feltételek biztosítására (a továbbiakban: rendezés) szerződésben rendező szervet vagy rendezőt bízhat meg.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megbízásnak a rendező szerv esetében feltétele, hogy az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő rendezőt alkalmazzon.

(3) Rendező szervnek csak a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény hatálya alá tartozó egyéni vagy társas vállalkozás, rendezőnek csak büntetlen előéletű személy bízható meg.

(4) A rendezőnek e minőségében külsőleg azonosíthatónak kell lennie.

(5) A rendező szerv, rendező köteles a szervező utasításai szerint eljárni. A szervező szabályzatai és a versenykiírás utasításnak minősülnek.

(6) A sportrendezvényen való rendfenntartásra és a rendőrséggel való együttműködésre a szervező köteles a rendezőt rendszeresen felkészíteni. A felkészítéshez a szervező a rendőrség közreműködését a külön jogszabályban meghatározott szolgáltatásként igénybe veheti.

(7) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a sportrendezvényeket,

a) amelyekre rendező szervet, rendezőt kell megbízni;

b) amelyek esetében a szervező köteles a sportrendezvény résztvevői számára felelősségbiztosítást kötni.

(8) A (7) bekezdés b) pontja alapján meghatározott sportrendezvények felelősségbiztosítás nélkül nem tarthatók meg. A felelősségbiztosítás meglétét a belépőjegy fel kell tüntetni.

84. § (1) A néző a sportrendezvény helyszínére akkor léptethető be, ha

a) érvényes belépőjeggyel, bérlettel vagy más, a sportrendezvény helyszínére való belépésre jogosító igazolással rendelkezik;

b) nem áll nyilvánvalóan alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer befolyása alatt;

c) nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, valamint olyan tárgyat, amely a sportrendezvény megtartását, továbbá mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegy vásárlóját megfelelő módon tájékoztatta;

d) nem tart magánál mások iránti gyűlölet keltésére alkalmas feliratot, zászlót vagy egyébként jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet;

e) nem tart magánál olyan tárgyat vagy eszközt, amelynek birtoklása esetén őt a külön jogszabály értelmében fegyveresen vagy felfegyverkezve megjelentnek kell tekinteni.

(2) A szervező köteles

a) az (1) bekezdésben meghatározott bármelyik feltétel hiánya esetén, vagy az e bekezdés b) pontjában meghatározott magatartás tanúsítása esetén a résztvevőnek a sportrendezvényre való belépését megakadályozni;

b) azt a résztvevőt, aki a sportrendezvény megtartását, illetve mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti vagy rasszista, gyűlöletkeltő magatartást tanúsít, e magatartások abbahagyására felszólítani;

c) az (1) bekezdésben meghatározott feltételek hiánya esetén, vagy a b) pont szerinti felszólítás eredménytelensége esetén, illetve a 87. § (1) bekezdésében foglaltak be nem tartása esetén a résztvevőt a sportrendezvény helyszínéről eltávolítani.

(3) A sportrendezvényen résztvevővel szemben a külön jogszabályban foglaltak szerinti kényszerítő eszköz alkalmazására, továbbá személy, illetve csomag átvizsgálására az eljáró rendőri szerv és a rendező szerv alkalmazottja jogosult.

(4) Arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazására a külön jogszabályban meghatározott esetekben a rendező szerv alkalmazottja is jogosult.

85. § (1) A szervező a résztvevők személyi és vagyonbiztonsága érdekében köteles a külön jogszabályban meghatározott sportrendezvény ideje alatt annak helyszínét kamerával megfigyelni.

(2) A kamerával való megfigyelésről és rögzítésről a nézőt a sportlétesítmény területén jól látható hirdetményben és a belépőjegyben, bérletben is feltüntetve tájékoztatni kell.

(3) Szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából a szervező

a) a sportrendezvény résztvevőit kamerával vagy más úton rögzítheti és a felvételeket harminc napig tárolja;

b) a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrző rendszert (a továbbiakban: beléptető rendszer) alkalmazhat;

c) a sportrendezvény látogatásától eltiltott személyeket nyilvántarthatja.

(4) A (3) bekezdés a) pontja szerint rögzített felvételeket, valamint a (3) bekezdés c) pontjában meghatározott nyilvántartásból adatot - a külön jogszabályban meghatározott állami szerveken kívül - az érintett személy és az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervező igényelhet. Az érintett kérelmére történő adatközlésre a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 12. §-ának (1) bekezdését

megfelelően alkalmazni kell.

(5) Beléptető rendszer alkalmazása esetén a szervező a belépőjegy-eladáskor csak a néző nevére szóló belépőjegyet, illetve bérletet értékesíthet.

(6) Az (5) bekezdésben meghatározott esetben a szervező a rendező szerv alkalmazottja útján a belépőjegy, bérlet birtokosának kilétét ellenőrzi és egybeveti a belépőjegyen, bérleten szereplő személyi adatokkal. Ha az adatok nem egyeznek, a belépést meg kell tagadni.

(7) A szervező a (3) bekezdés c) pontjában meghatározott nyilvántartásban a rendbontás rövid leírását és a sportrendezvény látogatásától eltiltott személy, valamint a büntető- és szabálysértési jogszabályok szerinti kitiltás hatálya alatt álló személy azonosítására alkalmas következő személyi adatokat rögzíti:

- a) név,
- b) anyja neve,
- c) születési hely és idő,
- d) állandó és ideiglenes lakcím, tartózkodási hely címe,
- e) személyi igazolvány száma,
- f) személyleírás.

(8) A (3) bekezdés c) pontjában meghatározott nyilvántartásnak a (7) bekezdésben foglaltakon kívül a sportrendezvény látogatásától eltiltás időtartamát, illetve a büntető- és szabálysértési jogszabályok szerinti kitiltás időtartamát is tartalmaznia kell.

(9) A (3) bekezdés c) pontjában meghatározott nyilvántartás nyomtatott és elektronikus formában egyaránt létrehozható.

(10) A szervező az (1) bekezdés szerint rögzített felvételeket a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott időtartam elteltével köteles megsemmisíteni.”

III.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Stv.-nek a személyes adatok védelmére vonatkozó rendelkezései [85. § (2)-(7) bekezdés] alkotmányosságát vizsgálta. Az indítványozó a kamerarendszer kötelező, általános jellegű alkalmazására, az eltiltott nézők nyilvántartására vonatkozóan az adatvédelem alkotmányos garanciáinak hiányát sérelmezte.

1.1. Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, az alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Az Alkotmánybíróság az elvi jelentőségű **15/1991. (IV. 13.) AB határozatban** (a továbbiakban: Abh.) a személyes adatok védelméhez való jogot nem hagyományos védelmi jogként értelmezte, hanem - annak aktív oldalát is figyelembe véve - információs önrendelkezési jogként. Az Alkotmány idézett 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy **mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról**. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni ki, mikor, hol, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, de ezt kizárólag akkor teszi alkotmányos keretek között, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek. (ABH 1991, 40., 57.)

Valamely alapjog alkotmányosan megengedhető korlátozásánál az Alkotmánybíróság állandó kritériuma, hogy a korlátozásnak kényszerítő okból és arányosan kell történnie. Az arányosság

követelménye pedig magába foglalja a legkevésbé korlátozó és az alkalmas eszköz használatát. [20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69., 71.]

Az Stv. bemutatott rendelkezéseiből kitűnik, hogy a néző kamerával történő megfigyelésére és e megfigyelés eredményének rögzítésére a személyi és vagyonbiztonságot veszélyeztető, valamint a rasszista, gyűlöletkeltő magatartások megelőzése, megakadályozása érdekében, vagyis más alapjog - így az emberi élet, méltóság és egészség - megóvása és alkotmányos értékek védelme érdekében kerül sor.

Az Avtv. 16. §-a is utal arra, hogy az érintett jogait törvény - egyéb, nevesített okok mellett - a bűnmegelőzés, a bűnüldözés érdekében, valamint az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében korlátozhatja.

Az Alkotmánybíróság a vázoltak alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Stv. 85. § (2)-(3) bekezdésének és a (7) bekezdés f) pontjának a sportrendezvények helyszínén az ún. kamerarendszer alkalmazására és az eltiltott nézők nyilvántartására vonatkozó szabályozása korlátozza ugyan a néző információs önrendelkezési jogát, de - tekintettel a korlátozást tartalmazó rendelkezéssel védeni kívánt célokra - nem minősül a néző információs önrendelkezési joga szükségtelen és aránytalan korlátozásának, s ezért nem alkotmányellenes.

1.2. Az indítványozó az Stv. 85. § (4) bekezdésének a sportesemény szervezője (rendezője) adatkezelését érintő szabályozásában a célhoz kötöttség alkotmányos követelményének sérelmét is panaszolta.

Ez a szabályozás lehetővé teszi, hogy az érintettek, külön jogszabályban meghatározott állami szervek, valamint az azonos vagy hasonló sportrendezvényt szervezők a kamerával rögzített felvételeket, valamint a sportrendezvények látogatásáról eltiltott személyek nyilvántartását igényelhessék.

Az állami szervek adatkezelésére vonatkozóan a külön jogszabályok tartalmaznak rendelkezéseket - ezeket az indítványozó nem támadta. Az érintett kérelmére történő adatkezelésre nézve az Avtv. 12. § idézett (1) bekezdésének az érintettek jogaira és az érvényesítésükre vonatkozó sokoldalú garanciáit rendeli alkalmazni az Stv. vizsgált szabályozása. Az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervezőkre vonatkozóan adatkezelési (adatvédelmi) előírások alkalmazásáról az Stv. 85. § (4) bekezdése nem tartalmaz rendelkezést.

Az Abh.-ban kifejtettek szerint az információs önrendelkezési jog gyakorlásának feltétele és egyben legfontosabb garanciája a célhoz kötöttség. Ennek az elvnek az érvényesülése azt jelenti, hogy személyes adatot feldolgozni csak pontosan meghatározott és jogszerű célra szabad. Az adatfeldolgozásnak minden szakaszában meg kell felelnie a bejelentett és közhitelűen rögzített célnak. Az adatfeldolgozás célját úgy kell az érintettel közölni, hogy az megítélhesse az adatfeldolgozás hatását jogaira, és megalapozottan dönthessen az adat kiadásáról; továbbá, hogy a céltól eltérő felhasználás esetén élhessen jogaival. Ebből a követelményből fakad az az igény, hogy az adatfeldolgozás céljának megváltozásáról is értesíteni kell az érintettet. Az érintett beleegyezése nélkül az új célú feldolgozás csak akkor jogszerű, ha azt meghatározott adatra és feldolgozóra nézve törvény kifejezetten megengedi. A célhoz kötöttségből következik, hogy a meghatározott cél nélküli, „készletre” történő, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra való adatgyűjtés és tárolás alkotmányellenes. (ABH 1991, 40., 41-43.)

Az Stv. 85. § (4) bekezdésében az adattovábbítást valamennyi nézőre vonatkozóan az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervező számára lehetővé tevő rendelkezés - a jogalkotó szándéka szerint feltehetően - a rendbontás elkerülését szolgáló, az esetleges, jövőbeni veszélyt elhárító, megelőző intézkedések körébe tartozik. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint kizárólag csak a tényleges és a közvetlen, s nem az eshetőleges veszély értelmezhető a célhoz kötöttség követelményét kielégítő alkotmányos ismérvként. A vizsgált rendelkezés

alkotmányossági szempontból indokolhatatlan, mivel nemcsak a sportrendezvény látogatásától már eltiltott személyekről készített felvételek átadását teszi lehetővé, s az ilyen személyes adatnak minősülő felvételek átadása az adatvédelemre vonatkozó garanciáik hiányában az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervezők számára is lehetséges. A sérelmezett szabályozás ezáltal egy távoli, elvont veszély elhárítására irányul és ennek érdekében ír elő ún. „készletre” történő adatkezelést, s nem tartalmaz kellő alkotmányos garanciákat. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Stv. 85. § (4) bekezdésében a (3) bekezdés *a*) pontja szerint rögzített felvételekre történő utalást az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervezők tekintetében az információs önrendelkezési jog összetevőjének minősülő célhoz kötöttség követelménye aránytalan és szükségtelen megsértésének minősítette és az érintett norma első mondatának egészére kiható részbeni alkotmányellenesség miatt a Stv. 85. § (4) bekezdés első mondatát teljes egészében megsemmisítette.

Az alkotmánysértő jogszabályrészsel együtt megsemmisítésre kerültek a felvételeknek a másik két felhasználói kör, valamint az eltiltott nézők nyilvántartásának mindhárom felhasználói kör általi igényelhetőségét biztosító törvényi rendelkezések is, amelyeket az Alkotmánybíróság nem minősített az információs önrendelkezési jog szükségtelen és aránytalan korlátozásának.

Az Alkotmánybíróság - az Abtv. 40. §-a értelmében -, ha jogszabály alkotmányellenességét állapítja meg, azt teljesen vagy részben megsemmisíti. Amennyiben az alkotmányellenessé nyilvánított rendelkezés részleges megsemmisítése a szövegösszefüggésekre, a jogszabálynak a gyakorlatban való alkalmazhatósága szempontjaira is figyelemmel nem lehetséges, az Alkotmánybíróság - gyakorlata szerint - az alkotmányellenesség következményeit a vizsgált előírás teljes egészében való megsemmisítésével vonja le. [3/1994. (I. 21.) AB határozat, ABH 1994, 59., 62.; 6/1997. (II. 7.) AB határozat, ABH 1997, 67., 71.; 12/2002. (III. 20.) AB határozat, ABK 2002. március 126., 130.]

Az Stv. 85. § (4) bekezdése vizsgált első mondatának normaszervezetére, szövegösszefüggésére tekintettel a részleges megsemmisítés a jogbizonytalanság veszélye nélkül nem lett volna lehetséges. Az Stv. 85. § (4) bekezdés első mondata ugyanis a (3) bekezdés *a*) pontja szerint rögzített felvételek, valamint a *c*) pontjában meghatározott nyilvántartásból az adatok igényelhetőségét mindhárom felhasználói kör, nevezetesen: az érintettek, a jogszabályban meghatározott állami szervek és az azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervezők számára biztosítja. E jogszabályi előírás mondatszerkesztési sajátosságai folytán, a (3) bekezdés *a*) pontja szerinti felvételeknek kizárólag az egyik felhasználói kör (azonos vagy hasonló jellegű sportrendezvényt szervezők) számára biztosított igényelhetőségének alkotmányellenessé nyilvánítása nem tette lehetővé az alkotmányellenes jogszabályrész (mondatrész) megsemmisítését. Az Stv. 85. § (4) bekezdés első mondatának megsemmisítése következtében e bekezdés második mondata mint önálló rendelkezés értelmezhetetlenné és alkalmazhatatlanná vált, ezért a megsemmisítés hatálya az Alkotmánybíróság döntése következtében erre az előírásra is kiterjedt. Mivel az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményének érvényesítésétől a saját működése körében sem tekinthet el, ezért került sor nemcsak az alkotmányellenessé nyilvánított normarész, hanem az Stv. 85. § (4) bekezdésének teljes megsemmisítésére.

Az említett rendelkezés megsemmisítését követően a törvényhozóra hárul az a feladat, hogy az alkotmányellenessé nem nyilvánított előírások tartalmának figyelembevételével új szabályozást alkosson.

1.3. Az indítványozó állítása szerint az Stv. 85. § (3) és (7) bekezdésében meghatározott nyilvántartás „totális” jellegű. Az Stv. 85. § (3) bekezdés *c*) pontjából kitűnik, hogy a szervező kizárólag a sportrendezvény látogatásától eltiltott személyeket tarthatja nyilván, s megfigyelésre is - az Stv. 85. § (1) bekezdésének megfelelően - csak a Korm. r.-ben említett egyes

sportrendezvények (tehát nem valamennyi sportrendezvény) esetében van lehetőség.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az Stv. 85. § (3) bekezdése szerint a rögzített személyes adatok csak a szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából kezelhetők. Ugyancsak ez a bekezdés rendelkezik - garanciális szempontokra figyelemmel - a rögzített személyes adatok tárolásának leghosszabb időtartamáról, meghatározva, hogy azokat a szervező legfeljebb harminc napig tárolhatja. Az Stv. 85. § (10) bekezdése szerint pedig a szervező a rögzített adatokat a 30 nap elteltével köteles megsemmisíteni. A 30 napos határidő tartama alatt a nyomozó hatóságok dönthetnek arról, hogy a szabálysértési vagy büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekmények elkövetőivel szemben indokolt-e a szükséges eljárások megindítása. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a sportszervező számára adott 30 napos adatkezelési határidőt az adatvédelem alkotmányossági garanciái érvényesülése szempontjából elfogadható időtartamnak tekintette. Az Stv. vázolt szabályozása szerint ugyanis a sportesemény szervezője által megvalósított adatkezelés alkotmányosan védett célhoz, a közrend, a közbiztonság védelméhez köthető; az érintett az adatkezelésről értesül, a rögzített adatok átadása a nyomozó hatóságok számára pedig törvényi szabályozásban megengedett, ugyanakkor az adat útja az érintett által ebben a vonatkozásban követhető. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Stv. 85. § (3) és (7) bekezdésének eljárás alá vont szabályozásait a célhoz kötöttség követelményére tekintettel nem minősítette az információs önrendelkezési jog sérelmének.

2. Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog és a jogbiztonság követelménye sérelme miatt támadta az Stv.-nek a néző eltiltása esetén alkalmazható jogorvoslatra vonatkozó, a 85. § (5) bekezdésében foglalt szabályozását.

Az Stv. 82. § (5) bekezdése alapján a szervezőnek a nézőt a sportrendezvény, illetve a sportlétesítmény látogatásától eltiltó döntése ellen a területileg illetékes fogyasztóvédelmi hatóságokhoz és a Sport Állandó Választott Bírósághoz lehet fordulni.

Az Stv. 82. § (4) bekezdésének bemutatott szabályozása szerint az eltiltás maximális időtartama - ha az a szervező által szervezett valamennyi sportrendezvényre vonatkozik, 2 év; ha csak meghatározott sportlétesítményre érvényes, 5 év.

2.1. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fotv.) a fogyasztók vagyoni érdekeinek, életének, egészségének és biztonságának védelmére irányul. A Fotv. 2. § e) pontja szerint fogyasztó „az a személy, aki - gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül - árut vesz, rendel, kap, használ, illetve akinek a részére a szolgáltatást végzik, továbbá aki az áruval vagy szolgáltatással kapcsolatos tájékoztatás vagy ajánlat címzettje”. A fogyasztóvédelem területi szervei a területi felügyelőségek. E szervek eljárására - a Fotv. 46. §-ának megfelelően - az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény rendelkezéseit - a Fotv.-ban foglalt eltérésekkel - kell alkalmazni. A Fotv. 50. § (1) bekezdésének megfelelően a területi felügyelőség első fokú határozata ellen fellebbezésnek van helye, amelyet a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség vezetője bírál el. A Fotv. 50. § (2) bekezdés második mondata szerint a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség vezetője határozatának felülvizsgálata keresettel kérhető a bíróságtól.

2.2. Az Stv. 82. § vizsgált (5) bekezdése a sportrendezvénytől eltiltott néző részére lehetővé teszi a Sport Állandó Választott Bírósághoz való fordulást is. Az Stv. 53. § (1) bekezdése a következők szerint szabályozza a Sport Állandó Választott Bíróság hatáskörét:

„(1) A Sport Állandó Választott Bíróság az e törvényben megállapított eltérésekkel a választott bíraskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény rendelkezései szerint működik, a felek kölcsönös alávetési nyilatkozata alapján az alábbi ügyekben:

a) a szakszövetségek egymás közötti, illetve a Nemzeti Sportszövetséget, a Nemzeti

Szabadidősport Szövetséget, a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetségét vagy a Magyar Olimpiai Bizottságot érintő, sporttal kapcsolatos jogvitákban;

b) a szakszövetségek és tagjaik, illetve a tagok egymás közötti - sporttal kapcsolatos - jogvitáiban;

c) a szakszövetségek és a sportolók, illetve sportszakemberek közötti, sporttal kapcsolatos jogvitákban;

d) a sportszervezetek és a sportolók, illetve sportszakemberek közötti, valamint a szövetségek és a sportolók, illetve sportszakemberek közötti, sporttal kapcsolatos jogvitákban.”

Az Stv. idézett szabályozásában hivatkozott, a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbt.) a választottbírói eljárásra vonatkozóan a következő, alapvető jelentőségű előírást tartalmazza:

„3. § (1) Bírói peres eljárás helyett választottbírói eljárásnak van helye, ha

a) legalább a felek egyike gazdasági tevékenységgel hivatásszerűen foglalkozó személy, és a jogvita e tevékenységével kapcsolatos, továbbá

b) a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhetnek, és

c) a választottbírói eljárást választottbírói szerződésben kötötték.

(2) Választottbírói eljárás az (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt feltétel hiányában is kiköthető, ha azt törvény megengedi.”

2.3. Az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte az indítványozó által hivatkozott „tisztes eljárás” alkotmányos tartalmát. Az Alkotmány az „igazságos tárgyalás” kifejezést használja a „tisztes eljárás” (fair trial) megjelölésére. Az Alkotmánybíróság elvi jelentőségű döntésében, a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh. 1.) rámutatott arra, hogy a tisztes eljárás követelménye az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt követelményeken túl az Alkotmány 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Az Abh. 1. megállapításai szerint „a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztes”. (ABH 1998, 91., 95.)

A bírói úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak ugyanis szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét.

A 1074/B/1994. AB határozat kifejezetten felhívta a figyelmet a következőkre: „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből az államnak nemcsak az a kötelezettsége folyik, hogy bírói utat biztosítson a személyek polgári jogi jogvitái esetére, hanem az is, hogy a bírósághoz fordulást valóságosan lehetővé tegye”. (ABH 1996, 452., 453.) A 39/1997. (VII. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh. 2.) pedig arra a követelményre is rámutatott, hogy a fair eljárásnak lehetővé kell tennie a jogszerűség érdemi érvényesülését, a hatékony jogvédelem alkalmazását. (ABH 1997, 263., 272.)

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította: a Fotv. 43. §-a a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség és a területi felügyelőségek feladat- és hatáskörei között említi különösen - Fotv. 43. § *a)* pontjában - a fogyasztóvédelmet érintő jogszabályok megtartásának felügyeletét, a Fotv. 43. § *h)* pontban a fogyasztókat érintő általános szerződési feltételek figyelemmel kísérését, a Fotv. 43. § *i)* pont pedig a fogyasztók minőségi kifogásaival és panaszaival kapcsolatos ügyek intézését. A Fotv. 43. § *o)* pontja arra utal, hogy a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség és a területi felügyelőségek ellátják mindazokat a feladatokat, amelyeket jogszabály feladat- és hatáskörükbe utal. Ilyen rendelkezésnek tekinthető az Stv. 82. § (5) bekezdése is. Az Stv.-nek ez az előírása azonban azáltal, hogy - alternatív módon - a fogyasztóvédelmi szervek eljárását az erre

vonatkozó érdemi és részletes rendelkezések hiányában írja elő, nem biztosítja a hatékony jogvédelem alkalmazásának lehetőségét, s így nem tekinthető a tisztességes eljáráshoz való alapjog alkotmányos megvalósítására irányuló rendelkezésnek.

2.4. Az Alkotmánybíróság az Stv. 82. § (5) bekezdésében a néző eltiltása ellen, számára a Sport Állandó Választott Bíróság előtti jogorvoslati lehetőséget biztosító rendelkezés alkotmányosságát is vizsgálta. A támadott szabályozás és az Alkotmánybíróságnak az e tárgykörben alkotott, említett korábbi döntéseire is figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy ez a jogorvoslati út a néző eltiltása esetén nem biztosítja a hatékony bírói felülvizsgálat lehetőségét. Az Stv. és a Vbt. idézett rendelkezései összevetéséből ugyanis kitűnik, hogy a Sport Állandó Választott Bíróság (mint általában a választott bíróságok) eljárására kizárólag a peres felek erre irányuló megegyezése, a választott bíróság hatáskörét elismerő kölcsönös alávetési nyilatkozata alapján kerülhet sor. Az eltiltását panaszoló néző ügyében tehát csak akkor indulhat eljárás a Sport Állandó Választott Bíróság előtt, ha a néző és a szervező egyaránt elfogadja e szerv hatáskörét.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből - az Abh. 2. megállapítása szerint - az is következik, hogy a feleknek joguk van arra, hogy az Alkotmány 45. § (1) bekezdésében nevesített bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezettségeiket elbírálja. (ABH 1997, 263., 272.) Ez az alkotmányos garancia fokozott biztosítékot teremt az állampolgárok számára az állammal szemben. A bírósághoz fordulás alkotmányos alapjoga azonban nem érvényesülhet abban az esetben, ha az eljárás kizárólag a peres felek erre irányuló egyetértése esetén folytatható le. A nézővel szemben joghátrányt alkalmazó szerv ugyanis maga dönthet arról, hogy utat enged-e a jogorvoslat érvényesülésének. Az ilyen eljárás tehát alkotmányos értelemben nem tekinthető hatékonynak: nem biztosítja ugyanis feltétlenül az érintett fél számára a peres eljárás lefolytathatóságának lehetőségét, így a perbe vihető jogok érvényesíthetőségét.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Stv. 82. § (5) bekezdése - a néző számára igénybe vehető jogorvoslati formák elégtelen és alkalmatlan szabályozása miatt - sérti a tisztességes eljáráshoz való alapjogot, ezért ezt az előírást e határozat rendelkező részében foglaltaknak megfelelően alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette.

Mivel az Stv. 82. § (5) bekezdése támadott szabályozását a vázolt indokok alapján az Alkotmánybíróság már alkotmányellenessé nyilvánította, ezért e rendelkezések további alkotmányi előírásokba, így a jogbiztonság alkotmányos követelményébe való ütközését - gyakorlatának megfelelően - már nem vizsgálta. [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361., 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425., 429.; 56/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 478., 482.]

3. Az indítványozó a támadott előírások vonatkozásában az Alkotmány 58. § (1) bekezdésében védeni rendelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog sérelmére is hivatkozott. E jogokkal kapcsolatba hozható az Stv. 82. § (4), (6) bekezdése a néző eltávolítására, a 84. § (2) bekezdése a nézői magatartásra és a nézőnek a sportrendezvény helyszínéről való eltávolítására, a 85. § (5)-(6) bekezdése pedig a néző beléptetésére vonatkozóan.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága joggyakorlatában a mozgásszabadság és a tartózkodási hely megválasztásának szabadsága a személyes szabadság egyik megnyilvánulási formájának tekinthető. A modern nemzetközi dokumentumok pedig e jogokat illetően elsősorban a migrációhoz kapcsolódó rendelkezéseket tartalmazzák. Az Alkotmánybíróság a 60/1993. (XI. 29.) AB határozatban értelmezte e jogok alkotmányos tartalmát, s megállapította, hogy - különböző megnyilvánulásaikban, így például a közlekedés szabadsága terén - a helyváltoztatáshoz való jog szabadságát jelentik. (ABH 1993, 507., 509-510.)

Az Stv. támadott előírásai a sportrendezvények látogatására (a sportlétesítménybe való belépésre) vonatkozó korlátozásokat fogalmazzák meg az Stv.-ben megjelölt, helytelen magatartások megvalósítóival szemben. A sportmérkőzések megtekintésére szerződéses jogviszony keretében van lehetőség. E jogviszony pedig oly módon jön létre, hogy a néző belépőjegyet vagy bérletet vásárol. Az Stv. 87. § (1) bekezdése szerint „a néző köteles betartani a szervező által meghatározott biztonsági előírásokat és nem folytathat olyan tevékenységet, amely a sportrendezvényt megzavarja vagy megghiúsítja, illetve a sportrendezvényen részt vevők testi épségét, továbbá vagyoni javait károsítja, vagy veszélyezteti”. A nézőnek a sporteseményen tanúsított, az általános szerződési feltételekben foglalt előírásokkal ellentétes viselkedése szerződésszegő magatartásnak, a néző eltiltása pedig a szerződésszegés esetére vállalt joghátránynak minősül.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint valamely, magánjogi szerződéses jogviszony alapján látogatható rendezvény, így a sportesemények megtekintésének lehetősége és a szabad mozgáshoz, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog alkotmányos tartalma között azonban nincs alkotmányossági szempontból értékelhető összefüggés. A mozgásszabadság és a tartózkodási hely megválasztásának joga ugyanis nem foglalja magába a különböző sportrendezvényekre való belépés szabadságát. Az Alkotmánybíróság ezért e tekintetben az érdemi vizsgálatot mellőzte, s az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

4. Az indítványozó az Stv. több előírását is támadta a jogbiztonsághoz való jog és az annak összetevőjeként tekintett normavilágosság követelménye megsértése miatt.

4.1. Az Stv. 82. § (4) bekezdése - az indítványozó által kifogásolt módon - a futballhuliganizmus miatt két évig más sporteseménytől is távol tartja a nézőt, a meghatározott sportlétesítményre érvényes eltiltás pedig - az indítványozó szerint - a sportlétesítményben szervezett nem sportcélú eseményekre is vonatkozik. A támadott szabályozás tartalma az indítványozói megfogalmazástól eltérő, illetve nem állapítható meg a jogbiztonság alkotmányos követelményét védeni rendelő alkotmányi előírással [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] való kapcsolata.

Az Stv. 82. § (4) bekezdése a néző eltiltására vonatkozó maximális időtartamokat határozza meg. E bekezdés első fordulata szerint ha az eltiltás „a szervező által szervezett valamennyi sportrendezvényre vonatkozik”, akkor maximum két évig tarthat. A szervező tehát az általa szervezett sporteseményen elkövetett rendbontások miatt valamennyi saját szervezésű sporteseménytől eltilthatja a nézőt. A jogbiztonság követelményéből semmiképpen sem fakad az a következtetés, hogy a futballhuliganizmus miatt eltiltott nézőt csak a futballeseményektől lehet eltiltani. Ez a törvényi előírás a jogbiztonság alkotmányos követelményével nincs összefüggésben. Az Stv. 82. § (4) bekezdés második fordulata - az indítványozói állítástól eltérően - nem teszi lehetővé, hogy a sportlétesítmény látogatásától eltiltott nézőt a sportcsarnokban megrendezett nem sportjellegű eseménytől is eltiltsák. Ez a rendelkezés ugyanis úgy fogalmaz, hogy „a sportrendezvény látogatásától eltiltás időtartama ... ha csak meghatározott sportlétesítményre érvényes, az öt évet nem haladhatja meg”. Az eltiltás tehát kifejezetten a sportlétesítményben rendezett sportrendezvényre vonatkozik. Az Alkotmánybíróság tehát a vázoltak alapján az Stv. 82. § (4) bekezdését nem minősítette a jogbiztonság alkotmányos elvébe ütközőnek, s az alkotmányellenesség megállapítására és megsemmisítésére irányuló kérelmet elutasította.

4.2. Az indítványozó a jogbiztonság és a normavilágosság követelménye megsértésének minősítette az Stv. 82. § (6) bekezdésében foglaltakat, mivel szerinte e szabályozás alapján „rendezetlen eljárásban” tiltják ki a szurkolót. A támadott, korábban már idézett szabályozás lehetővé teszi az olyan néző eltiltását is, akivel szemben az Stv. 84. § (2) bekezdés c) pontja

lehetővé teszi az eltiltást, de - adott helyzetben - erre azért nem került sor, mert fennállt a lehetősége annak, hogy a szervezői beavatkozás a sportrendezvény biztonságát aránytalanul veszélyeztető cselekményt idézhetett volna elő. Az Alkotmánybíróság már a 26/1992. (IV. 30.) AB határozatban rámutatott arra, hogy „a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény”. (ABH 1992, 135., 142.)

A vizsgált szabályozás mérlegelési jogkört enged a jogalkalmazónak (a szervezőnek) annak eldöntésére, hogy valamely rendbontás elkövetőjét cselekménye elkövetésekor távolítsa-e el a sportrendezvényről (s az eltiltásra a megvalósult kitiltás miatt kerüljön sor), vagy az eltávolítást a biztonságot nagyobb mértékben veszélyeztető rendbontás elkerülése végett mellőzze. Az eljárás alá vont rendelkezés arra utal, hogy az eltiltásra ekkor is sor kerül. Az Alkotmánybíróság szerint a néző sportrendezvénytől való eltiltása tekintetében a két esetkör között nincs érdemi különbség. Az eltiltás alapja mindkét esetben az Stv. 84. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt feltételek teljesülése. Az eltiltás mint a nem megfelelő nézői magatartás jogkövetkezménye mindkét esetben az Stv.-ben részletesen körülírt, s nem bizonytalan jogfogalmakon alapul. Az Alkotmánybíróság ezért ezt a szabályozást nem tekintette a jogbiztonság alkotmányos elvét sértőnek. Álláspontja kialakításakor tekintettel volt arra is, hogy az Stv. 82. § (6) bekezdésében alkalmazandó szabályként felhívott 84. § (2) bekezdése, így annak c) pontja alkotmányellenességét sem állapította meg. Az Alkotmánybíróságnak - állandó gyakorlata szerint - nem feladata a jogbiztonságot nem sértő normatartalmak célszerűségi szempontból történő vizsgálata. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Stv. 82. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt is elutasította.

4.3. Az indítványozó az Stv. 84. § (2) bekezdése vonatkozásában a jogbiztonság alkotmányos elvével ellentétesnek tekintette, hogy ez a szabályozás nem rendelkezik a külföldi néző idegen nyelvű tájékoztatásának kötelezettségéről. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság a területén tartózkodó minden személy számára biztosítja az emberi jogokat bármely megkülönböztetés, így a nyelvi különbségekre tekintet nélkül. Az eljárási törvények pedig garanciális rendelkezéseket állapítanak meg az (ügy)felek anyanyelvhasználatára vonatkozóan a hivatalos eljárásokban.

Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság alkotmányos tartalma feltárásakor alapvető jelentőségűnek nevezte az eljárási garanciák érvényesítését. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59., 65-66.] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az állam a piacgazdaság viszonyai között is ösztönözheti, támogathatja a közérdekű információk idegen nyelven történő megjelenítését is a szerződő felek (valamely polgári jogi jogviszony alanyai, a vásárlók, nézők) számára. **Nincs azonban a jogalkotónak az Alkotmányból kényszerűen fakadó olyan alkotmányos kötelezettsége, hogy valamely polgári jogi jogviszony alanyaira nézve az idegen nyelvű tájékoztatást előírja.**

Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja megjegyezni: amennyiben a néző sportmérkőzéstől (illetve sportlétesítménytől) eltiltására kerül sor, az Stv. 82. § (5) bekezdése szerinti eljárásban minden érintett személyt megillet az anyanyelv használatának joga.

A vázoltakra tekintettel az Alkotmánybíróság az Stv. 84. § (2) bekezdését illetően sem állapította meg a jogbiztonság alkotmányos elvének megsértését, s az indítványt ennek figyelembevételével elutasította.

5. Az indítványozó a támadott jogszabályoknak a keletkezésükre visszamenő hatályú megsemmisítését kérte. Az Abtv. 42. § (1) bekezdése értelmében a határozat közzétételének napján veszti hatályát az Alkotmánybíróság által alkotmányellenesnek ítélt jogszabály, vagy annak rendelkezése. A főszabálytól eltérő lehetőséget biztosít az Alkotmánybíróság számára az Abtv. 43. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés, amely szerint az Alkotmánybíróság a 42. § (1)

bekezdésében, valamint a 43. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott időponttól eltérően is meghatározhatja az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezését, vagy a konkrét esetben történő alkalmazhatóságát, ha ezt a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja.

Az Alkotmánybíróság eljárása során nem tárt fel olyan körülményt, amely a vázoltak szerint a rendelkező részben megsemmisített jogszabályok esetében az ex tunc hatály kimondását indokolta volna. Az Alkotmánybíróság - e megállapítással összefüggésben - felhívja a figyelmet arra is, hogy az Stv.-nek a kamerával történő megfigyelésre vonatkozó 85. § (1) bekezdését az Stv. 89. § (3) bekezdése alapján kötelezően csak 2002. január 1. napjától kell alkalmazni. Így az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabályoknak a keletkezésükre visszamenő hatályú megsemmisítése semmiképpen sem indokolható.

6. Az Alkotmánybíróság az e határozat rendelkező részében alkotmányellenessé nyilvánított előírásokat 2002. december 31. napjával semmisítette meg, hogy elegendő időt hagyjon a jogalkotónak a sportrendezvény látogatásától eltiltott néző számára a jogorvoslati eljárást, illetve a bírósági út igénybevételeének lehetőségét, valamint a felvételek továbbítását alkotmányos módon biztosító szabályozás megalkotására.

7. Az indítványozó az Stv. 82. § (1), (2), (3) bekezdése, a 83. §, a 84. § (1), (3), (4) bekezdése és a 85. § (1), (8)-(10) bekezdése, valamint a Korm. r. támadott előírásai alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványokat visszavonta. Mivel az Abtv. 20. §-ában foglaltaknak megfelelően az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el, ezért az említett rendelkezések tekintetében az eljárást megszüntette.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyné dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A határozat rendelkező részével és indokolásának nagy részével egyetértek. Álláspontom részben eltér azonban az indokolás III. 1. pontjában foglaltaktól. Az indokolás a személyes adatoknak az Alkotmány 59. §-ának (1) bekezdésében biztosított védelme alapján állapítja meg a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Stv.) 85. §-a (4) bekezdésében található rendelkezés alkotmányellenességét és semmisíti meg az Stv. 85. §-ának (4) bekezdést. Nézetem szerint azonban a személyes adatokon túlmenően a kamerával rögzített felvételek alkotmányjogi megítélésével külön kell foglalkozni. Az eltérő alapú vizsgálat a jelen esetben nem vezet a

határozatban megfogalmazott rendelkezéstől különböző eredményhez. A fényképek készítése azonban olyan kérdéseket vet fel, amelyeknek elbírálása nem az adatvédelemről szóló szabályok alapján kell megtörténnie. Indokaim a következők:

1. A személyiséghez fűződő jogokat az alkotmányjogon kívül több jogág szabályai is védik. Az Stv. egyes rendelkezései a sportrendezvények résztvevőinek polgári jogi szabályait tartalmazzák. Nem a polgári jog alapján kell azonban azokat a rendelkezéseket vizsgálni, amelyek a rendező szerv alkalmazottját a résztvevővel szemben kényszerítő eszköz alkalmazására, továbbá személy, illetve csomag átvizsgálására jogosítják fel [Stv. 84. §-ának (3) bekezdése], a sportrendezvény szervezőjét a résztvevők személyi és vagyoni biztonsága érdekében meghatározott sportrendezvények helyszínének kamerával való megfigyelésére kötelezik [Stv. 85. §-ának (1) bekezdése], a sportrendezvény szervezőinek jogot adnak arra, hogy - szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából - a rendezvények résztvevőiről kamerával vagy más módon felvételeket készítsenek, és a felvételeket tárolják, valamint a rendezvények látogatásától eltiltott személyek adatait nyilvántartsák [Stv. 85. §-ának (3) bekezdése], a készített felvételeket és nyilvántartott adatokat másnak átadják [Stv. 85. §-ának (4) bekezdése].

2. Az Stv. 85. §-ának az indítványozó által támadott (4) bekezdése többféle tárgyról tartalmaz rendelkezést: egyrészt a sportrendezvények látogatásától eltiltott személyek adatainak átadásáról, másrészt a sportrendezvény résztvevőiről készített és tárolt felvételek átadásáról. A vitatott bekezdés második mondatában arra utal, hogy egy konkrét kérdésben, az érintett kérelmére történő adatközlésre a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény egy meghatározott szabályát kell megfelelően alkalmazni. Ez a szabály nem ad alapot arra, hogy a bekezdés fényképekre vonatkozó rendelkezése alkotmányosságának elbírálása az Alkotmánynak a személyes adatok védelméről szóló szabálya alapján történjék.

3. Az Stv. többi rendelkezései nem adnak támpontot a fénykép adattá minősítésével kapcsolatban, ezért meg kell vizsgálni más, hasonló tárgyú jogszabályokat is.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. §-ának 1. pontja a törvény alkalmazása szempontjából személyes adatnak minősíti a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adatot. Ez a szabály adatot jelöl meg; a fénykép, a hangfelvétel azonban kifejezett jogszabályi előírás nélkül nem tartozik az adatok közé. Ennél a törvéynél szélesebb körű meghatározást ad az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Strasbourgban, 1981. január 28. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1998. évi VI. törvény 2. Cikke, amely az Egyezmény alkalmazása során személyes adatnak minősít bármely információt, amely egy azonosított egyénre vonatkozik. Az Egyezménynek ebből a rendelkezéséből sem következik azonban, hogy a fényképekre, hangfelvételekre, ujjlenyomatokra mindenben azonos szabályokat kell alkalmazni, mint az adatokra (pl. név, lakcím).

A vizsgált szabályhoz hasonló jogszabályok a személyazonosítási adatokat eltérően kezelik, mint a fényképet, a hangfelvételt, továbbá a személyek egyéni sajátosságait megjelenítő egyéb sajátosságokat (pl. ujj- és tenyérnyomatot), és ennek oka nem csak az adatok rögzítési technikájának különbözősége. Az eltérő szabályozás található meg például a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 42. §-ában, a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény több rendelkezésében.

4. Az Alkotmánybíróság már első határozatai egyikében kifejtette azt a gyakorlatban azóta is alapul szolgáló álláspontot, hogy az emberi méltósághoz való jogot az „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti, és ez a jog szolgáltatja a személyiség védelmének alkotmányjogi alapját minden olyan esetben, amelyben az Alkotmány nem határoz meg külön

nevesített jogot [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42., 44-45.]. Az Alkotmánybíróság egy másik - a személyazonosító igazolványról szóló szabályokat vizsgáló - határozatában az indokolás arra utaló szövegezést tartalmazott, hogy elválnak az azonosító adatok az azonosításnál egyébként szintén szerepet játszó - és így az igazolványban szereplő - fényképtől és aláírástól (1202/B/1996. AB határozat, ABH 2000, 658., 663.).

A fénykép (ehhez hasonlóan a hangfelvétel) készítése és annak tárolása nem az Alkotmány 59. §-a (1) bekezdésének szabályozási körébe tartozik; sem a jóhírnévhez, sem a magánlakás sérthetlenségéhez, sem a magántitok, sem a személyes adatok védelméhez való jogról szóló szabály nem alkalmazandó erre elsődlegesen, bár lehetséges, hogy a jogsértő fényképfelvétel és fényképtárolás ezeknek a jogoknak a sérelmével összefüggésben áll. Így a kialakult alkotmánybírósági gyakorlatnak megfelelően a személyiségi jog általános megfogalmazásának tekintendő emberi méltósághoz való jogról szóló 54. § (1) bekezdését kell az elbírálásnál alapul venni.

5. A fényképfelvételnek és hangfelvételnek a személyes adatok nyilvántartásba vételétől és kezelésétől eltérő elvi alapon való kezelése összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) gyakorlatával. Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) nem tartalmazza a személyiségi jogok általános védelmét. Az Egyezmény 8. Cikke a magán- és családi élet, a lakás és levelezés tiszteletben tartásához való jogot mondja ki. A Bíróság ebből a részletszabályból nem vezette le a személyiség általános védelmét, de a 8. Cikk értelmezésével a privátszféra védelméről szóló rendelkezésnek tekintette ezt a szabályt (ezt fejti ki Wildhaber, a Bíróság elnöke az Egyezmény 8. Cikkéhez fűzött kommentárban: Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention, red. W. Karl, Köln, Berlin, Bonn, Art. 8., 46-51. old.). Az Egyezmény 8. Cikke megsértésének tekintették azt, hogy a rendőrség valakinek a magánéletéről adatokat őrzött, hogy kihallgatás során ujjlenyomatokat vett és fényképet készített, de a Bizottság nem állapította meg a 8. Cikk megsértését akkor, amikor a fénykép tüntetésen részt vevő személyről készült (Friedl v. Austria, No. 15225/89, Commission's Report 19 May 1994, 45-51. pont). Bár a Bíróság gyakorlata az Egyezmény szövegéhez igazodik és ezért eltér az Alkotmány alapján vizsgálendő szabályoktól, annyi megállapítható, hogy a Bíróság a fénykép és a hangfelvétel készítését, nyilvántartásba vételét más esetektől eltérő, sajátos kérdésként kezeli (ezt megerősíti a P. G. and J. H v. The United Kingdom eset, No. 44787/98, amelyben 2001. szeptember 25-én született ítélet, 56-59. pont).

6. A fentiek alapján nézetem szerint az Stv. 85. §-ának (4) bekezdésében tárgyalt különböző esetekre vonatkozó szabályok megítélésénél eltérő alkotmányjogi szabályokat kell alapul venni:

- a sportrendezvényektől eltiltott személyek adatainak nyilvántartásáról és az adatok mások részére történő átadásáról szóló szabályok alkotmányjogi vizsgálatánál az Alkotmány 59. §-ának (1) bekezdéséből kell kiindulni,

- a személyekről felvételek készítésére, a felvételek tárolására és más személyeknek való átadására vonatkozó szabályok alkotmányjogi megítélésénél a kiinduló pontot nem a személyes adatok védelme jelenti, hanem az emberi méltóságnak az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében meghatározott védelme.

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom:

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László és dr. Kukorelli István különvéleménye

A határozat rendelkező részének 1. és 2. pontjával egyetértünk. Ugyanakkor úgy ítéljük meg, hogy az alkotmányossági vizsgálatot a sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: Stv.) 85. §-ának valamennyi olyan rendelkezésére ki kellett volna terjeszteni, amely a sportrendezvények helyszínének és résztvevőinek kamerával való megfigyeléséről és a felvételek rögzítéséről rendelkezik. A vizsgálatot indokolt lett volna kiterjeszteni a végrehajtási szabályokra is, így a sportrendezvények biztonságáról szóló 33/2001. (III. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 1. §-ára, 5. § (2) bekezdés *c*) pontjára, továbbá a 11. § (4) bekezdés *b*) pontjára.

Az indítványozó kifejezetten csak az Stv. 85. § (2)-(6) bekezdését és a (7) bekezdés *f*) pontját támadta, de megfogalmazta azt az álláspontját is, hogy a sportrendezvények helyszínének kamerával való megfigyelése és a felvételek rögzítése, a mérkőzések alatti „totális megfigyelés” sérti az információs önrendelkezési jogot. Erre és az Stv. 85. §-nak az indítványban felsorolt rendelkezéseivel való szoros összefüggésre tekintettel szükséges lett volna az Stv. 85. § (1) és (10) bekezdés, valamint a rendeleti szintű végrehajtási szabályok alkotmányossági vizsgálata is.

Álláspontunk szerint a megfigyelésnek és a felvételek rögzítésének a Stv.-ben megjelenített koncepciója és így az azon alapuló összes részletszabálya alkotmányellenes, ezért az alkotmányossági vizsgálat eredményeként a határozatban meg kellett volna állapítani a Stv. 85. § (1) és (2) bekezdésének, (3) bekezdés *a*) pontjának, valamint (10) bekezdésnek, továbbá a végrehajtási rendelet 5. § (2) bekezdés *c*) pontjának és 11. § (4) bekezdés *b*) pontjának alkotmányellenességét is.

I. A vizsgált szabályozás koncepciója: az információs hatalom kiterjesztése

1. A sport jogi szabályozása - és azon belül a Stv. - számos alapvető alkotmányossági kérdést vet fel. Jelen ügyben ezek közül az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy a törvényalkotó milyen célból és milyen eszközöket biztosítva rendelkezett a sportrendezvények helyszínének és résztvevőinek megfigyeléséről és az így létrejött adatok rögzítéséről.

Előljáróban megjegyezzük, hogy a sporttevékenységet - s különösen a versenysportot - részben a gazdasági, üzleti élet, részben a nonprofit szféra részének tekintjük. Ezért az ügy megítélése szempontjából jelentőséget tulajdonítunk az Alkotmány piacgazdaságról [Alkotmány 9. § (1) bekezdés], a gazdasági versenyszabadságról [Alkotmány 9. § (2) bekezdés] és az egyesülési jogról [Alkotmány 63. § (1) bekezdés] szóló rendelkezéseinek is. Mindezek alapján a versenysport szabályozásában a magánjogé: az önszabályozásé és a civiljogi állami szabályozásé a meghatározó szerep. Az állam közhatalmi beavatkozásának e téren - mint a gazdasági és a nonprofit szféra terén általában - alkotmányos korlátai vannak: tiszteletben kell tartania az érintett személyek alapvető jogait, és nem alkalmazhat olyan eszközöket, amelyek eleve és fogalmilag ellentétesek a gazdasági jogállamiság legfőbb követelményével: a piacgazdasággal. [21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 114., 119-120.]

2. A Stv. a kamerával való megfigyelés két, látszólag elkülönülő esetsorozatját szabályozza.

a) Az egyik esetsorozatból először a Stv. 85. § (1) bekezdése rendelkezik, amely arra kötelezi egyes sportrendezvények szervezőit, hogy „a résztvevők személyi és vagyonszerzősége érdekében” kamerával figyeljék meg a rendezvény helyszínét. A Korm. r. alapján a kamerás megfigyelés kötelező „a közterületen vagy nyilvános helyen megtartott” minden olyan

sportrendezvényen, amelyen a helyszíni szolgáltató létesítmény befogadóképességének ötven százalékát meghaladó mértékű nézői részvétel várható; vagy amelyen való részvételre a nézőket nyilvánosan hívják fel, és amelyen a kibocsátott jegyek száma alapján a nézőszám a háromezer főt eléri, vagy meghaladja, továbbá - ezekre a feltételekre tekintet nélkül - a labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong sportágakban professzionális és nemzeti bajnokság keretében szervezett mérkőzéseken, az első osztályú mérkőzéseken, a kupamérkőzéseken, a nemzeti válogatottak mérkőzésein, az autó- és motorsport-rendezvényeken, valamint a nyilvános kerékpár- és futóversenyeken [Korm. r. 1. § (2) bekezdés, 5. § (2) bekezdés c) pont, a kivételekről rendelkezik: 1. § (3) bekezdés].

Bár az Stv. 85. § (1) bekezdése kifejezetten nem rendelkezik arról, hogy a szervezőnek a megfigyelésen túl felvételeket is kellene készítenie a helyszínről és a résztvevőkről, mégis erről van szó, hiszen az Stv. 85. § (10) bekezdés alapján az (1) bekezdés szerinti kötelező kamerás megfigyelés során „rögzített felvételeket” harminc nap elteltével meg kell semmisíteni. Az Stv. 85. § (2) bekezdés is a kamerával való „megfigyelésről és rögzítésről” szól.

Az említett bekezdések tehát megfigyelésre és felvételt készítésre kötelezik a szervezőket, és a felvételt készítés céljának a résztvevők (nézők, sportolók stb.) személyi és vagyonszükségletét jelölik meg. A Korm. r. alapján az Stv. 85. § (1) bekezdésben foglalt kötelezettség rendkívül széles körben érinti a sportrendezvények szervezőit.

b) A másik esetscsoport az Stv. 85. § (3) bekezdésének a) pontjában található. Ez a szabály feljogosítja a szervezőt arra, hogy „szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából” a sportrendezvény résztvevőiről kamerával vagy más módon felvételeket készítsen (felvételt „rögzítsen”). A felvételek harminc napig tárolhatók. Az Stv. 85. § (4) bekezdés szerint az így rögzített felvételeket igényelhetik a jogszabályban meghatározott állami szervek, az érintettek és az azonos vagy hasonló sportrendezvények szervezői.

Az Stv. 85. § (3) bekezdése tehát - önmagában - nem kötelez, „csak” feljogosít a megfigyelésre és felvételek készítésére, és nemcsak a Korm. r.-ben meghatározott rendezvényekre, hanem valamennyi sportrendezvényre vonatkozik.

Megítélésünk szerint ez a két esetscsoport nem választható el teljesen egymástól. Látni kell, hogy a legtöbb esetben - a Korm. r. rendkívül széles körre kiterjedő tárgyi hatálya miatt - az Stv. 85. § (3) bekezdés szerinti fakultatív felvételt készítés nem érvényesül önmagában, az rendszerint összekapcsolódik az Stv. 85. § (1) bekezdésben foglalt megfigyeléssel. Mindezek következtében a kötelező megfigyelés és képrögzítés a nyilvános sportrendezvények szervezőinek nagyon tág körét érinti. Jelentősége van annak is, hogy a két esetscsoport összekapcsolódása miatt a szervezőknek - a különböző állami szervek döntésétől függően - a felvételek továbbítására is széles körű kötelezettségük van.

3. A vizsgálatba bevont jogszabályi rendelkezésekből az a következtetés vonható le, hogy az állam a magánjogi jogalanyokat (a sportrendezvények szervezőit) rendkívül széles körben arra kötelezte, hogy figyeljék meg a nyilvános, de magánjellegű rendezvények helyszínét és résztvevőit, valamint készítsenek felvételeket, és azokat - kérésre - juttassák el a külön jogszabályban meghatározott állami szerveknek. A Korm. r. szerint nyilvános magánterületen és közterületen lebonyolított rendezvényeket is meg kell figyelni kamerával, és felvételeket kell készíteni [Korm. r. 1. § (1) bekezdés]. Ezáltal az állam megnövelte egyes magánjogi jogalanyok információs hatalmát, egyúttal kiterjesztette a sajátját is: olyan helyszínekről és eseményekről juthat garantáltan felvételekhez, amelyekről korábban nem vagy csak esetlegesen szerezhetett képi információkat. [Vö. a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 42. § (1) bekezdésével.]

Mindezek alapján úgy ítéljük meg, hogy alapos alkotmányossági vizsgálatot igényel, hogy a

megfigyelésről és a felvételek rögzítéséről rendelkező szabályok mennyiben korlátoznak alapvető jogokat, a jogkorlátozás alkotmányosan legitim célt szolgál-e, és arra kényszerítő szükség van-e.

II. A megfigyelés mint az információs hatalomgyakorlás eszköze

A személy-, vagyon- és közbiztonsági célból alkalmazott videokamerás megfigyelés mára hatalmas iparaggá fejlődött. Számos demokratikus államban, például az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban részben a költségvetés finanszírozza a megfigyelő, rögzítő és adategyeztető rendszerek további fejlesztését. A rendőrség által működtetett közterület-figyelő kamerák egész városrészeket behálóznak, a bevásárlóközpontok kamerái nemcsak a vagyonvédelem, hanem a vásárlókör kiválasztásában is szerepet játszanak, a munkahelyi kamerák nemcsak a munkavállalók teljesítményének hatékonyságát kívánják növelni, hanem a munkavégzés szabályainak való állandó megfelelést is. A mindennapok során azzal a vélelemmel kell élnünk, hogy a zárt láncú kamerás megfigyelés robbanásszerű elterjedésével a társadalmi érintkezés szinte minden helyszínén megfigyel egy sokszor láthatatlan szem.

A kamerával történő megfigyelés a jogszabályok és más normák érvényesítésének költségkímélő eszköze. Ennek azonban az az ára, hogy olyan emberek is megfigyelés alá kerülnek, akik a megfigyelés legitimáló céljával (pl. személy- és közbiztonság) és a megfigyelt eseménnyel, tevékenységgel semmiféle kapcsolatban nem állnak. Emellett a megszerzett információkból következtetést lehet levonni a megfigyelték magánéletéről, ahol a megfigyelőnek - kevés kivételtől eltekintve - már semmi keresnivalója sincs. A kamerás megfigyelés esetleg hatékony lehet, ám biztosan veszélyes, mert totális kontrollt jelenít meg.

Michel Foucault - a Jeremy Bentham Panopticon című művében leírt „mindent látó” börtönmodell nyomán -, a megfigyelés társadalmi ellenőrzésben játszott szerepét vizsgálva arra a megállapításra jut, hogy a börtönökben szokásosan alkalmazott megfigyelés más társadalmi intézményekben is megjelent: így a kórházakban, iskolákban, munkahelyeken. Foucault számára a panoptikus megfigyelés a hatalomgyakorlás mint ellenőrzés új formáját jelentette meg, amely nem feltételezi a fizikai kényszer alkalmazását és a fizikai jelenlétet. Ez a hatalom tehát nem elsősorban fizikai hatalmat jelent, hanem az emberi tudat feletti hatalmat: a megfigyeltség tudatán keresztül a normák betartására való ösztönzést. A hatalomgyakorlás automatikus működését Foucault szerint a megfigyelés folyamatos jellege és annak tudata biztosítja. (Michel Foucault: Felügyelet és büntetés. A börtön története. Gondolat, Bp., 1990.)

A megfigyelés felügyeleti - normaszegés esetén azonnali beavatkozási, intézkedési - lehetőséget biztosít a megfigyelők számára, egyúttal arra készíti a megfigyeltet, hogy a megfigyelők által előírt normák szerint viselkedjenek (pl. a munkahelyi megfigyelés). Számunkra ebből az következik, hogy a megfigyelés biztosította azonnali szankcionálás lehetősége közvetlenül alkalmas a többség által nem támogatott magatartás kizárására is.

A XX. század végére az ellenőrzés e formája elterjedté vált mind a közsférában, mind az üzleti sférában. A szinte folyamatos megfigyelés átértelmezi a magánélet határait is. Követhezővé válik, hogyan és kivel töltjük szabadidőnket; kivel, mikor, mit beszélünk meg; milyen újságot olvasunk, illetve milyen egyéb szokásaink vannak. A technikai vívmányokkal való visszaélés veszélye nem csak az állam oldaláról fenyeget, a versenyszféra cselekvési hatékonyságot növelő eszközként alkalmazza a kamerával történő megfigyelést.

III. Kamerás megfigyelés a sportrendezvényeken

1. Az 1980-as években szinte minden európai országban komoly problémát jelentett a

stadionok csekély biztonsága és a futballhuliganizmus, és ezek miatt számos tragédia történt. Az 1985-ös bradfordi stadiontűzben 56 ember halt meg, ugyanebben az évben a brüsszeli Heysel-stadionban rendezett Liverpool-Juventus kupadöntő előtt a liverpooli szurkolók egy csoportja megrohanta az olasz szurkolókat, akik alatt menekülésük közben leszakadt a stadion egyik terasza. A tragédiának 39 áldozata volt. 1989-ben a Hillsborough-i stadionban 95 liverpooli szurkoló halt meg, mert az egyik, kerítéssel körbezárt szektorba sokkal több szurkolót engedtek be, mint amennyit az előírások megengedtek, menekülési lehetőség pedig nem volt.

A stadionok biztonságosabbá tételét célzó komplex intézkedések részeként jelent meg a sportrendezvények kamerával történő megfigyelése. A Hillsborough-i tragédiát követően Angliában vizsgálat kezdődött: Lord Justice Taylor vezette azt a bizottságot, amely ajánlásokat fogalmazott meg a stadionok biztonságosabbá tételére, és a futballhuliganizmus visszaszorítására. A Taylor-jelentés (1990) egyes ajánlásai törvényerőre emelkedtek. A törvényhozók kötelezővé tették a szurkolótáborok elkülönítését, a szektorok előtti rácsok lebontását, alkoholtilalmat rendeltek el a létesítmények területén, előírták, hogy csak ülőhelyek lehetnek a stadionokban. A stadionbiztonság felügyeletét egy, a belügyminiszter által kinevezett, de független testület végzi (Football Licensing Authority).

Annak ellenére, hogy Angliában az első és másodosztályban szereplő csapatok stadionjaiban általában alkalmazott a kamerás megfigyelés, törvény nem kötelezi kifejezetten erre a klubokat. (Bár a Taylor-jelentés végső változata tartalmazta ezt az ajánlást.) 1985-től részben költségvetési forrásból kerültek kialakításra a stadionfigyelő kamerák. Mind Angliában és Walesben, mind Skóciában a labdarúgással kapcsolatos reformok finanszírozására létrehozott Football Trust nyújtott költségvetési támogatást a zárt láncú kamerás megfigyelési rendszerek kiépítéséhez. A stadionokban végzett kamerás megfigyelés vezetett később a közterületi kamerák elterjedéséhez. Ma az angol városok 90%-ában már kiépítették vagy kiépítés alatt állnak a közterületi kamerák. (Simon Davies: Closed Circuit Television and the Policing of Public Morals. <http://www.privacy.org/pi/conference/copenhagen/report.html>)

2. A komplex stadionbiztonsági intézkedésekkel, különösen a zárt láncú kamerás megfigyeléssel kapcsolatos angol tapasztalatok közül három körülményre mindenképpen érdemes felfigyelni:

a) A stadionokban folytatott megfigyelések vizsgálata azt bizonyítja, hogy a megfigyelést végzők nemcsak a rendbontásokkal kapcsolatos eseményekre figyelnek, hanem kisebb gesztikulációkra is, mi több szájról olvasásra is használják a berendezéseket. (Lásd Clive Norris and Gary Armstrong: *The Maximum Surveillance Society: The Rise of Cctv*. Berg Pub. 1999. 8.)

b) A megfigyelés eredményeként a szurkolói összecsapások a stadionokon kívül, közterületre kerültek. A 2000-2001-es szezonban a labdarúgással kapcsolatos erőszakos cselekmények 85%-a a stadionokon kívül történt. (Lásd a National Criminal Intelligence Service jelentését. http://www.ncis.co.uk/downloads/UK_Division.pdf)

c) A már említett, stadionok biztonságát vizsgáló bizottságot vezető Lord Justice Taylor szerint a biztonsági intézkedések hatékonyságát rangsorolva az „ülőhelyes rendszert” („all-seater stadia”) említette az első helyen. [Taylor, P., Lord Justice (Chairman) (1990). *Inquiry into the Hillsborough Stadium Disaster: Final Report*. London: HMSO.]

A komplex stadionbiztonsági intézkedések hatására már nem fordulnak elő halállal végződő szurkolói összecsapások, stadionkatasztrófák; a stadionon belüli erőszakos bűncselekmények száma túlnyomó része a közterületre került át. Egyúttal bizonyíthatóan visszaélészerűen is alkalmazzák a kamerákat.

A kamerázás feltétlen szükségességét megkérdőjelező tapasztalatokkal is összefügg, hogy nincs nemzetközi jogi kötelezettség a sportrendezvények nézőinek, résztvevőinek kamerás

megfigyelésére. Leszögezzük, hogy a határozatban említett, a sporteseményeken, különösen a labdarúgó mérkőzéseken megnyilvánuló nézői erőszakról szóló európai egyezmény nem ró olyan nemzetközi jogi kötelezettséget az államra, amelynek értelmében az államnak kamerás megfigyelő és rögzítő rendszereket kellene elhelyeznie a sportrendezvények területén. Ebből következően az egyezményből a szervezőkre sem hárulhat ilyen törvényi kötelezettség.

IV. A vizsgált rendelkezések alkotmányellenessége

1. Egyetértünk a határozattal abban, hogy a kamerarendszer kötelező alkalmazása az információs önrendelkezési jog korlátozását jelenti. A II. pontban leírtak alapján úgy véljük, hogy önmagában a kamerával történő megfigyelés is alapjog-korlátozást eredményez, és ez fokozottan valósul meg, ha a megfigyelés során a felvételeket rögzítik, tárolják és továbbítják. Abból, hogy előzetesen tájékoztatni kell a résztvevőket a kamerázásról, nem következik, hogy minden résztvevő önként beleegyezik a megfigyelésbe, mivel a megfigyelést törvény írja elő, és a nézők nincsenek abban a helyzetben, hogy egyenrangú félként megegyezzenek a feltételekről. A határozat tehát helyesen indul ki abból, hogy a *volenti non fit iniuria* elv nem alkalmazható, és alapjog-korlátozásnak kell tekinteni a szabályozást.

Az információs önrendelkezési jog tartalmát kibontó 15/1991. (IV. 13.) AB határozat óta az Alkotmánybíróság az információs önrendelkezést közvetlenül az Alkotmány 59. § (1) bekezdéséből, közvetve az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből származtatja. Az információs önrendelkezési jog ugyanis az alkotmányos védelemben részesülő személyiségi jogok közé tartozik, és szoros összefüggésben áll a magánszférához való joggal. [ABH 1991, 49., 51., 52.]

Mivel alapvető jogot korlátozó szabályról van szó, vizsgálni kell annak célját és azt, hogy a szabály a cél elérése érdekében elkerülhetetlenül szükséges-e. A Stv. 85. § (1) és (10) bekezdésén alapuló alapjog-korlátozás kizárólagos célja a „résztvevők személyi és vagyónbiztonsága”. Meg kell állapítanunk, hogy a törvény a résztvevők jogait saját érdekükben korlátozza. Ezt azonban nem tekintjük eleve alkotmányellenesnek, mert lehetnek olyan helyzetek, amikor az állam a magánjogi jogalanyok egymás közötti viszonyában kogens alapjog-korlátozó szabályt fogalmazhat meg valamelyik fél védelmében. Kamerás megfigyelés előírása személy- és vagyónbiztonsági céllal indokolható például olyan „veszélyes üzemnek” tekinthető helyeken, ahol a tevékenység veszélyessége vagy a tevékenységet végzők nagy száma miatt a balesetek megelőzése, illetve gyors észlelése más módon nem biztosítható hatékonyan.

Megítélésünk szerint a Stv. 85. § (1) és (10) bekezdésében előírt megfigyelés és képrögzítés nem elengedhetetlenül szükséges ilyen célok megvalósításához. Először is, a törvény nem határolja körül azokat a sportrendezvényeket, amelyek olyan rendkívüli kockázattal járnak, ami elengedhetetlenné tenné a kamerázást. Ebből adódik, hogy a Korm. r. ésszerűtlenül, már-már abszurd módon szélesen határozta meg az e körbe tartozó rendezvényeket. Másrészt, a III. pontban leírt külföldi tapasztalatokra hivatkozva azt mondhatjuk, hogy még a legnagyobb nézőszámot vonzó sportrendezvények esetében is vannak más, alapvető jogot nem vagy kevésbé korlátozó eszközök a személyi- és vagyónbiztonság védelmére. Megfelelő színvonalú sportlétesítmények (csak ülőhelyek létesítése, rivális szurkolótáborok elkülönítése, kerítések lebontása stb.), felkészült rendezőapparátus, a nézők tájékoztatása és kiszolgálása, valamint szükség esetén a rendőrség segítségnyújtása mellett nincs kényszerítő szükség arra, hogy a szervezők a sportrendezvény helyszínét és résztvevőit folyamatosan kamerával figyeljék és a felvételeket rögzítsék. Tehát úgy ítéljük meg, hogy a Stv. 85. § (1) és (10) bekezdésében előírt alapjog-korlátozásnak nincsenek meg az alkotmányos indokai. Ezért ezeket a rendelkezéseket és a Korm. r. - e szabályokból következő - 5. § (2) bekezdés c) pontját, valamint 11. § (4)

bekezdését is meg kellett volna semmisíteni.

2. Külön vizsgálatot igényel az Stv. 85. § (3) bekezdésének *a*) pontja, amely „szabálysértési vagy büntetőeljárás lefolytatásának megkönnyítése céljából” teszi lehetővé (sok esetben kötelezővé) a felvételek készítését és rögzítését.

Mindenekelőtt azt hangsúlyozzuk, hogy szélsőséges eseteket kivéve, nem tartjuk elfogadhatónak a magánérdekek védelmének közpénzen történő rendőrség általi ellátását. Így nem vitatjuk a törvényhozó azon választását, amely szerint a sportrendezvény szervezőjének mint magánjogi jogalanynak a kötelezettsége és felelőssége, hogy a sportrendezvény biztosítását magánérdekeinek és résztvevők személy- és vagyónbiztonsági érdekeinek védelmét ellássa. Mindazonáltal lehetnek olyan nyilvános területen tartott sportrendezvények, amelyeken a nézők nagy száma miatt felmerülhetnek a sportrendezvény lebonyolításával kapcsolatos közbiztonsági aggályok.

A jogalkotó olyan kötelezettséget ír elő a szervezőnek, amely szerint legalább tíz munkanappal a sportrendezvény lebonyolítása előtt be kell jelentenie a sportrendezvény megtartását az illetékes rendőrkapitányságnál, mellékelve a sportrendezvényre vonatkozó biztonsági tervet. Ha a szervező a rendőrségnek a biztonsági tervben szereplő rendezői létszám növelésére irányuló felhívását figyelmen kívül hagyja és a sportrendezvényen olyan rendbontás történik, amelynek felszámolására rendőrségi erők összehívása, átcsoportosítása válik szükségessé, a szervező köteles megtéríteni a rendőrségnek az intézkedéssel összefüggésben felmerült - igazolt - költségeit. (Korm. r. 6-7. §-ok.) A sportrendezvény biztosítására a szervező széles körben köteles igénybe venni rendezőt. A szervező dönthet arról is, hogy rendezvénybiztosítás ellátására szóló szerződést köt a rendőrséggel. Végül tehát a szervező felel azért, hogy jól mérje-e fel a sportrendezvénnyel kapcsolatos biztonsági kockázatokat.

Ezzel együtt a törvényhozó fakultatív, de sok esetben - az Stv. 85. § (1) és (3) bekezdés *a*) pontja miatti átfedés következtében - kötelező módon rendeli el büntető- és szabálysértési eljárások lefolytatásának céljából a sportrendezvény helyszínén történő kamerás felvételt, amelyet a szervező harminc napig köteles tárolni, és adott esetben állami szerveknek köteles kiszolgáltatni. Ennek csak az lehet az oka, hogy - a törvényhozó szerint - a kötelező kamerás felvétel alkalmazása körébe tartozó sportrendezvények teljes ideje alatt közbiztonsággal kapcsolatos absztrakt veszély van. Tehát nem arról van szó, hogy akkor készülnek felvételek mások személy- és vagyónbiztonsága vagy a szervező magánérdekeinek biztosítása érdekében, amikor ezek az érdekek konkrét veszélynek vannak kitéve, hanem ilyen veszélyhelyzet hiánya esetén is a sportrendezvény teljes időtartama alatt.

A sportrendezvény teljes időtartama alatt kötelező felvételt készítés nem szolgál más célt, mint bizonyítékgyűjtést, amelyek szabálysértési vagy büntetőeljárások során felhasználhatók. A szabálysértési és büntetőeljárások során a bizonyítékok összegyűjtése a nyomozó hatóság feladata. E feladatának ellátása során a nyomozó hatóság közhatalmat gyakorol, amelynek ellátásához szükségképpen kapcsolódnak alapvetően a jogállamiságból [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] következő, valamint az Alkotmány hatáskör- és feladatmegállapító szabályai által meghatározott garanciális rendelkezések. Az Alkotmány 40/A. § (2) bekezdése szerint a rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme. Az Rtv. 1. § (2) bekezdés *a*) és *b*) pontjaiban meghatározott hatásköri szabályt a 42. § (1) bekezdésének első és harmadik mondata konkretizálja. Az Rtv. e szabályából is csak rendőrség mint közhatalmat gyakorló szerv konkrét esetben történő intézkedési feladatához köti az intézkedés szempontjából fontos körülményről történő felvételt készítést. Ezzel szemben a sporttörvény a közbiztonsági szempontból nem kiemelkedő fontosságú sportrendezvények teljes időtartama alatt, konkrét veszély hiányában is kötelezi a szervezőt mint magánjogi jogalanyt a főszabály szerint csak

közhatalmat gyakorló szervek által ellátható tevékenység végzésére (bizonyítékgyűjtésre) anélkül, hogy megfelelő garanciákat rendelne ehhez a tevékenységhez.

Alkotmányossági szempontból kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a törvényalkotó a magánjogi jogviszony egyik alanyát (a szervezőt) az Alkotmány alapján a rendőrség feladatkörébe tartozó olyan tevékenység végzésére kötelezte, amely a másik szerződő fél (a nézők) információs önrendelkezési jogának sérelmével jár. Így a magánjogi jogviszony egyik alanya Janus-arcúvá válik: egyszerre kötelezett magánjogi szolgáltatás nyújtására és rendőri-közhatalmi feladat ellátására. A törvényhozó a sajátosan közhatalmi feladathoz (az állami büntető igény érvényesítéséhez) kapcsolódó tevékenységet „privatizálta” úgy, hogy a magánérdekű megfigyelés kötelezővé tételével megteremtette a lehetőségét a bűnüldözési célú adatszerzésre magánterületen. Ugyanakkor nem látjuk semmiféle bizonyítékát annak, hogy általában a sportrendezvények résztvevői rendkívüli mértékben veszélyeztetnék a közbiztonságot. Ebből következik, hogy nincs kényszerítő szükség a szabálysértési és büntetőeljárások lefolytatásának megkönnyítését célzó Stv. szabályozásra.

Összességében úgy ítéljük meg, hogy a Stv. 85. § (3) bekezdésének *a)* pontja egyrészt sérti az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében garantált információs önrendelkezési jogot. Másrészt összeegyeztethetetlen az Alkotmány 40/A. § (2) bekezdésében foglalt - és az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból is következő - feladatmeghatározási szabállyal, mivel jelen esetben nincs kényszerítő szükség magánszervezetek felhasználására az állam büntető igényének érvényesítéséhez.

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie az Stv. 85. § (3) bekezdésének *a)* pontját is.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró